

ODPOVĚDNÝ PROJEKTANT	PROJEKTANT	 Jaromír Skoupil Jindřichov 23, 753 01 Hranice tel: 607 102 878, e-mail: skoupil@mendelu.cz	
Ing. Jaromír Skoupil, Ph.D.	Ing. Ž. Micková, Ing. J. Skoupil		
			
KRAJ Vysočina	K.Ú. Nové Město na Moravě		
INVESTOR Nové Město na Mor., Vratislavovo nám. 103, 592 31			
STUDIE LOKALITY "TŘI KŘÍŽE"		MĚŘÍTKO	
		FORMÁT	A4
Textová část		DATUM	květen 2012
		Č. VÝKRESU	Č. KOPIE
		A	

Studie lokality „Tři kříže“

Identifikační údaje:

Název akce:	<u>Studie lokality „Tři kříže“</u>
Stupeň PD:	studie
Místo stavby:	lokality Tři kříže (zvaná také jako Kalvárie) se nachází asi 1 km jihovýchodně od centra Nového Města na Moravě, jedná se o zalesněný kopec, na jehož vrcholu (679,4 m n. m.) se nachází tři kamenné kříže
Katastrální území:	Nové Město na Moravě (706418)
Dotčené pozemky:	2547, 2548/2, 2548/3, 2548/6, 2548/7, 2548/8, 2548/9, 2548/10, 2548/11, 2548/12, 2548/13, 2551, 2553, 2554, 2557, 2558, 2560, 2561
Pov. obec. úřad:	Nové Město na Moravě
Obec s roz. půs.:	Nové Město na Moravě
Kraj:	Vysočina
Okres:	Žďár nad Sázavou
Zadavatel:	Město Nové Město na Moravě Vratislavovo náměstí 103, Nové Město na Moravě, 592 31 IČ: 00294900 DIČ: CZ00294900
Zpracovatel:	Ing. Jaromír Skoupil, Ph.D. Projektová činnost ve výstavbě Jindřichov 23, 753 01 Hranice IČO: 72983175
Projektant:	Ing. Želmíra Micková Ing. Jaromír Skoupil, Ph.D.

Zdůvodnění studie:

Studie lokality „Tři kříže“ vznikla na základě požadavků zadavatele. Tato studie bude podkladem pro změnu územního plánu Nového Města na Moravě v místě předmětné lokality.

Cílem studie je zpřístupnit lokalitu obyvatelům města k denní rekreaci s důrazem na kulturní a historický význam lokality. Redukcí lesních porostů a celkovým zprůhledněním lokality by se Tři kříže mohly stát opět dominantou města, ale i novým registrovaným významným krajinným prvkem VKP. Dle zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. Dle § 3, odst. 1, písm. b tohoto zákona je VKP ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utvářející její typický vzhled nebo přispívající k udržení její stability.

Studie Tři křížů sleduje záměr změnit funkční plochy platného územního plánu města. V severní části území, kde dojde k větším zásahům do lesních

porostů, se změní funkční plocha les na ostatní zeleň. Jižní část území, kde bude lesní porost zachován se zvýšenou rekreační funkcí, dojde ke změně ploch hospodářského lesa na les zvláštního určení.

Celá lokalita Tři kříže se nachází na pozemcích zadavatele – Nového Města na Moravě.

Současný stav lokality:

Lokalita „Tři kříže“ se nachází v okrese Žďár nad Sázavou, asi 1 km jihovýchodně od Nového Města na Moravě. Jedná se o v současnosti zcela zalesněný vrchol s nadmořskou výškou 674,9 m. Rozloha lesních porostů činí asi 2,6 ha. Na vrcholu tohoto kopce se nachází kulturní památka „Tři kříže“.

Vzhledem ke své poloze v blízkosti Nového Města na Moravě je lokalita hojně navštěvovaná jak místními obyvateli, tak i turisty jako místo vhodné k procházkám, odpočinku a relaxaci. Atraktivitu této lokality by měla výrazně zvýšit navrhovaná opatření.

Přehled výchozích podkladů:

- Konzultace projektanta se zástupci zadavatele
- Místní šetření
- pořízení fotodokumentace
- Základní mapa 1 : 50 000
- Základní mapa 1 : 10 000
- Katastrální mapa
- Porostní mapa
- KAPLISKO, kronika zapsaná v krajině; Novoměstský okrašlovací spolek; 2000
- Revitalizace parků, zeleně a stromořadí v Novém Městě na Moravě; projektová dokumentace firmy green-art; 2010

Seznam dotčených pozemků:

Lokalita „Tři kříže“ se nachází v k.ú. Nové Město na Moravě. Celá lokalita leží na pozemcích zadavatele studie – Nové Město na Moravě.

Přehled dotčených pozemků

Parcelní číslo	KN/PK	Výměra (m ²)	Plocha navržená k těžbě (m ²)	Číslo LV	Druh pozemku	Vlastnické právo
2547	KN	1 460	1 460	1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/2	KN	2 481	93	1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/3	KN	4 714	3 505	1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/6	KN	4 718	1 289	1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/7	KN	520	520	1	ostatní plocha	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/8	KN	1 805		1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/9	KN	94	94	1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/10	KN	329	290	1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/11	KN	106	47	1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/12	KN	2 171	1 394	1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2548/13	KN	217	139	1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2551	KN	4 843		1	lesní pozemek	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2553	KN	818		1	ostatní plocha	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2554	KN	414		1	ostatní plocha	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2557	KN	531		1	ostatní plocha	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2558	KN	358		1	trvalý travní porost	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2560	KN	214		1	ostatní plocha	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31
2561	KN	593		1	ostatní plocha	MĚSTO NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ Vratislavovo nám. 103, Nové Město na Moravě, 592 31

Přírodní charakteristika území:

Lokalita „Tři kříže“ leží v jižní části Žďárského bioregionu (č. 1.65), který se nachází na pomezí jižní Moravy a východních Čech. Tento bioregion zabírá převážnou část geomorfologického podcelku Žďárské vrchy a okraje Železných hor a Křižanovské vrchoviny. Celková plocha bioregionu je 762 km². Bioregion je tvořen vrchovinou na rulách. Převažuje 5. jedlovo-bukový vegetační stupeň s typickou hercynskou biotou s horskými a exklávními prvky, především na rašeliništích a podmáčených smrčínách. Potenciální vegetaci převážné části území tvoří květnaté i acidofilní horské bučiny a podmáčené smrčiny. V lesích dnes dominují kulturní smrčiny.

Převážnou část bioregionu budují magmatitické ruly až magmaty. Reliéf je v centrální části tvořen klenbovitě vyklenutým povrchem s charakteristickými protaženými plochými hřbety. Tento povrch je rozčleněn říční sítí s širokými rozevřenými údolími. Reliéf má na jihozápadním a severozápadním okraji charakter členité pahorkatiny s výškovou členitostí 75 – 150 m, v západní části obecně převažuje ráz ploché vrchoviny s členitostí 150 – 200 m, na nejvyšších hřbetech a směrem k zaříznutému údolí Svratky převládá ráz členité vrchoviny s výškovou členitostí 200 – 260 m. Typická výška bioregionu je 570 až 800 m.

Z půd dominují districké kambizemě, na nejvyšších hřbetech převládají kambizemní podzoly. V četných plochých sníženinách se objevují primární pseudogleje až typické gleje.

Bioregion leží převážně v oreofytiku, kde zahrnuje téměř celý fyto geografický okres 91. Žďárské vrchy. Vegetační stupeň submontánní až montánní. Flóra území zahrnuje především druhy vyšších poloh s druhy často poněkud subatlantsky laděnými. Převažuje podhorská lesní fauna hercynského původu.

Přirozené lesní porosty byly zčásti vykáceny, zčásti přeměněny na lignikultury s druhotnou skladbou. Nelesní plochy měly charakter luk, pastvin nebo rybníků, v současnosti jsou značně postiženy nedávnými melioracemi a eutrofizací. Ochrana přírody má v bioregionu značnou tradici, neboť již v roce 1970 zde byla vyhlášena CHKO Žďárské vrchy.

Historický vývoj lokality:

Tři kříže u Nového města na Moravě jsou první signifikantní bod, který vidí člověk přijíždějící do Nového Města na Moravě v směru od Olešné. Stojí na vrcholu kopce s nadmořskou výškou 674,9 m a jsou „předzvěstí“ samotného města. Dnes jsou Tři kříže nemovitou kulturní památkou s jedinečným kulturním a historickým významem. Tři kříže v posledních desetiletích postupně zanikají v lesním porostu a ztrácejí na významu právě v důsledku snížení jejich vizuálních vazeb s okolím.

Podle historických dokumentů víme, že v roce 1482 byla postavena na Michovském kopci (dnes Tři kříže) kaplička jako vděk za záchranu obyvatel před morem. Kaple později zanikla, ale ze stejného důvodu zde byly postaveny v roce 1680 tři dřevěné kříže a tyto byly obnoveny v roce 1832 dřevěnými kříži na kamenných podstavcích. Tyto kříže byly postaveny z vděčnosti za záchranu před morovou epidemií, na kterou nezemřel ani jeden obyvatel Nového města na Moravě. V této době se na místo Tří křížů konaly poutě a konaly se zde také polní mše. Kamenné podstavce se zde z této doby zachovaly.

V roce 1928 byla ke Třem křížům vysázena Alej smíření, kde za každého mrtvého obyvatele z 1. světové války byl vysazen jeden strom. Na alej je vypracován plán revitalizace, na který studie Tří křížů navazuje.

Tyto historické mezníky byly potvrzeny z více zdrojů, například z Farního věstníku Novoměstského z 1. října 1929, nebo ze zdroje Kaplisko, kronika zapsaná do krajiny, které autorem je Jaromír Černý a vydal ji Novoměstský okrašlovací spolek. Krom faktů a letopočtů tyto dokumenty zaznamenávají i pravděpodobně kosmický jev, kdy se nad kopcem Tří křížů objevuje záře obdobná s ohněm.

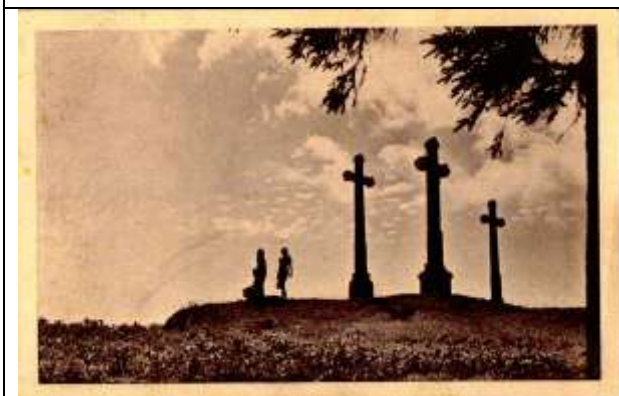
Na historických mapových podkladech dostupných na portálu: www.oldmaps.geolab.cz je možné dobře ukázat výskyt Tří křížů, urbanistické struktury města a okolité krajiny. Na mapě I. Vojenského mapování z roku 1764-1768 jsou zaznamenány tři dřevěné kříže. Východně od nich na křižovatce cest stojí rovněž jeden kříž. Tento kříž se zde dochoval dodnes (zelený kovový kříž). Z dnešních mapových podkladů jeho výskyt potvrzují také místní názvy: „U zeleného kříže“ a „Nad pustým křížem“. Tyto sakrální objekty byly spojené vzájemnou vizuální vazbou. V okolí Tří křížů se podle mapy nenacházela žádná dřevinná vegetace.

Z II. Vojenského mapování (1836-1852) je patrné, že oblast Tří křížů byla považována za významný sakrální komplex ve volné krajině, označený názvem Calvarien Berg. Z něho byl pravděpodobně odvozen dnešní místní název Kaplisko. V mapě je nadále zaznačený Zelený kříž u hlavní (poštovní cesty) lemované stromořadím a kříž u Horního Dvora. Jak je z mapy patrné, stále přetrvává odlesněná forma kopce i jejího okolí. Důvodem odlesnění byly estetické i hospodářské funkce krajiny. V mapě III. Vojenského mapování (1876-1878) se poprvé objevuje v mapě název U tří křížů. Výskyt tří křížů a několik skupin stromů v jejich blízkosti potvrzuje i letecké snímkování z roku 1953. Rovněž je viditelná alej lemující hlavní komunikaci od Olešné a Javorová Alej smíření, vedoucí od evangelického hřbitova ke Třem křížům.

Historické obrazy a fotografie poskytnuté městským úřadem Nové Město na Moravě:

Kronika, 1940

Kronika, 1940

Popis návrhu:

Studie lokality Tří křížů je postavena na historickém a kulturním významu místa. Místo je významným signifikantním znakem a návrh vychází ze situace podložené historickými analýzami, kdy se zároveň snaží dochovat v co možná největší míře i lesní porost v okolí Tří křížů a zapojit lokalitu do perspektivních rekreačních funkcí pro místní obyvatelé i turisty.

Hlavním cílem navrhovaných úprav je redukce stávajících lesních porostů a celkové zviditelnění tří kamenných křížů, jako významné dominanty okolí Nového Města na Moravě. Dále byly navrženy komunikace (stezky pro pěší) a doprovodný mobiliář pro zvýšení rekreační hodnoty lokality.

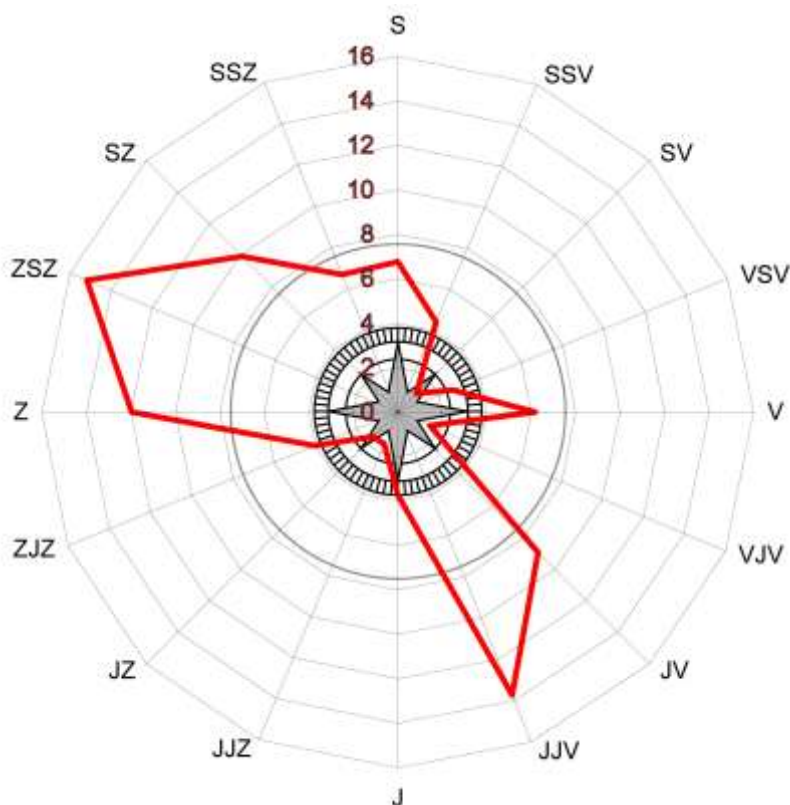
Navržená varianta je kompromisem mezi historickým stavem, který přetrvával až do 50. let 20. století, kdy bylo okolí tří křížů téměř zcela bez lesních porostů (jak dokládají historické fotografie) a současným stavem, kdy je naopak okolí této kulturní památky téměř zcela pohlceno lesními porosty.

Z celkové plochy 2,6 ha (z čehož jsou některé pozemky nelesní, avšak les se na ně postupně také rozšířil) budou lesní porosty ponechány na ploše 1,7 ha. Těžba byla navržena v méně hodnotných částech porostů.

Přehled porostů:

Odděl./díl/ por./skup.	Plocha (ha)	Plocha k těžbě (ha)	Les. typ	Hosp. soubor	Věk	Zakme- nění	Druhov ^á skladba
8 D d 1	0.15	0.15	6K3	546	7	9	KL80, JR15, SM5
8 D d 5	0.10	0.07	6K3	521	43	9	SM100
8 D d 7	0.39	0.17	6K3	521	62	8	BO38, KL22, SM20, MD13, BR7
108 L e 7	0.63	0.15	5K6	531	62	8	SM60, MD20, BO15, BR5
108 L f 5	0.49	0.14	5K6	531	43	10	SM100
108 L f 7	0.24	0.01	5M1	453	62	8	SM20, BO50, KL10, BR20
108 L g 5	0.22	0.14	5K6	531	43	8	SM100

Redukce porostů, tedy jejich odtěžení, bude realizováno postupně, po etapách, tak aby nebyla narušena stabilita ponechaných porostů. Těžba by měla probíhat proti směru převládajících větrů. Převládajícími větry jsou v této lokalitě větry ze směru ZSZ a JJV. Před závěrečnou fází těžby je nutno provést na okrajích ponechaných porostů podsadbu zpevňujících dřevin, aby se vytvořil stabilní porostní plášť.

Přehled směrů větrů (zdroj www.windguru.cz – lokalita Pohledec)

Jižní část lokality bude ponechána bez zásahu. V severní části budou vytvořeny průseky ve směru významných pohledových os. Hlavní pohledovou osou bude průsek vedený jihovýchodním směrem od Nového Města na Moravě přes vrchol lokality Tři kříže směrem na obec Olešná. Vytvořením tohoto průseku se památné kamenné kříže zvýrazní a budou viditelné na horizontu, aniž by splývaly s kulisou okolního porostu. Dále bude vytvořeno několik průseků, které odkryjí trojici kamenných křížů z pohledu od silnice mezi Olešnou a Novým Městem na Moravě. Otevření pohledu na Tři kříže od cesty z Olešné respektuje historický odkaz, kdy byly kříže na kopci bez vegetace a tvořily vizuální, kulturní i estetickou dominantu. Pohled na Tři kříže je od lesa od Olešné po Zelený kříž otevřen a následně se uzavírá s dvěma průhledy (jeden od mokřadu a druhý od Aleje smíření). Cestou v Aleji smíření je pohled otevřen, což umožňuje vysoké nasazení korun stromů. Na parkovišti pod kopcem se pohled uzavírá a otevírá se až pod samotnými kříži. Tento prvek „schovávání a opětovného otevírání“ graduje pohledy a vzbuzuje větší zvědavost pozorovatele. Zároveň neomezuje výskyt lesních ploch v jižní a jihovýchodní části lesní plochy.

Pro příjezdějíci je pohled na Tři kříže předzvěstí samotného Nového Města na Moravě. Pro místní obyvatele to je pietní místo vděku a pokání (pohled od města).

Polní cesta od Zeleného kříže (objektu vodárny) respektuje územní plán a počítá s rekonstrukcí alejí, která může být i jednostranná.

Pohledové vazby s okolím jsou ale pořád zřejmé (foto Želmíra Micková):

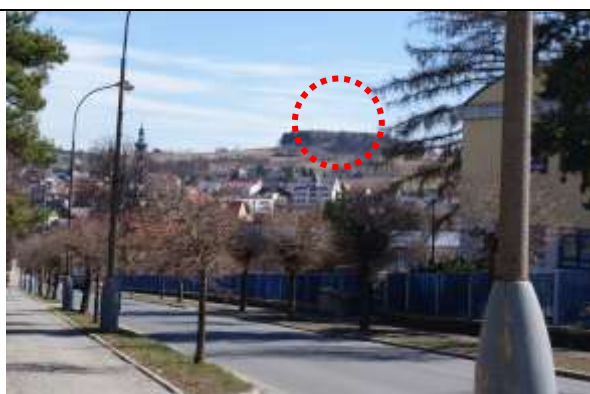
Obr.1 – Pohled od školy (180°)

Obr.2 – Pohled od školy přes Muzeum

Obr.3 – Pohled za kostelem přes park

Obr.4 – Pohled z ul. Žďárské od nemocnice

Obr.5 – Pohled z Městského úřadu

Obr. 6 – Pohled z cesty od Olešné (první pohled na Tři kříže)

Obr. 7 – Pohled od Zeleného kříže

Obr. 10 – Pohled z Aleje smíření na Tři kříže

Obr. 9 – Pohled od Tří křížů na Nové Město na Moravě

Vzhledem k předpokládanému zvýšení atraktivnosti a rekreační hodnoty lokality je žádoucí změna kategorizace ponechaných lesních porostů a zařazení ploch v územním plánu. Na jižní části lokality bude ponechán celistvý lesní porost. Tyto porosty by měly být přeřazeny do kategorie lesa zvláštního určení, a to jako lesy příměstské se zvýšenou rekreační funkcí. V severní části lokality dojde vytvořením několika průhledů k rozvolnění lesních porostů na menší skupiny. Odlesněná část lokality by měla být přeřazena v územním plánu do kategorie ostatní zeleň.

Po vytvoření navržených průhledů budou na vykácených plochách odstraněny pařezy a provedeny hrubé terénní úpravy (vysvahování terénu, ponechání skalních výchozů, tvorba teras, ...). Volné plochy budou zatravněny a osázeny skupinami keřů.

Lokalita Tři kříže je přístupná z města po cestě vedoucí od evangelického hřbitova. Tato cesta je zpevněná asfaltovým povrchem a je sjízdná pro automobilovou dopravu. Cesta je lemována alejí vzrostlých javorů. Na konci cesty je odpočívadlo a volná odstavná plocha pro možnost parkování. Další přístup na lokalitu směrem od Nového Města na Moravě je možný po cestě vedoucí okolo Horního Dvora. Pro zlepšení zpřístupněnosti budou stávající cesty doplněny novou okružní komunikací v délce asi 560 m, která povede po vrstevnici kolem celé lokality. Komunikace bude sloužit pro pěší návštěvníky, bude mít šířku do 2 m a bude opatřena přírodním mlatovým povrchem z mechanicky zpevněného kameniva. Nová komunikace bude navazovat na současné, které jsou využívány k denní rekreaci obyvateli města a bude respektovat současný vegetační kryt a funkční členění jednotlivých ploch. V budoucnu by pozdvihlo prostor do vyšší třídy využívání noční osvětlení komunikace kolem lokality a osvětlení samotných Tří křížů.

V hlavní pohledové ose budou umístěna dvě odpočívadla s výhledem na Nové Město na Moravě. Odpočívadla budou tvořena jednoduchou lavičkou a odpadkovým košem. Spodní odpočívadlo bude dále doplněno informační tabulí, která představí historii a význam místa Tří křížů.

Příklad mobiliáře (inspirace):

Lavička, odpadkový koš a tabule

Jednoduchý dřevěný design s kovovou konstrukcí.

Nevýrazný vzhled, tak aby mobiliář na sebe nepoutal pozornost, ale aby byl funkční a na pohled příjemný.

Lavička bude umístěna přímo pod Třemi kříži čelem k městu. Z jedné strany lavičky bude umístěn odpadkový koš a z druhé informační tabule.

Informační tabule

Informační tabule bude nakloněna pod úhlem 40 stupňů od vodorovné roviny. Spodní část panelu bude ve výšce cca 100cm nad zemí. Šířka informační tabule bude cca 60cm a výška cca 45cm. Informační tabule

Etapizace realizace návrhu:

Realizace navrhovaných úprav bude probíhat v několika etapách.

1. V první fázi bude provedeno vykáčení průseků, čímž budou vytvořeny jednotlivé pohledové osy. Kácení se doporučuje rozdělit minimálně do dvou etap po cca 5 letech. Při těžbě je nutno postupovat proti směru převládajících větrů. Okraje ponechaných skupin porostů budou doplněny podsadbou vhodných dřevin, aby došlo k vytvoření zapojeného porostního pláště. Tímto bude zajištěna dostatečná stabilita ponechaných porostů proti působení nárazových větrů. Doporučenými druhy pro dosadbu porostních okrajů jsou: jedle bělokorá (*Abies alba*), buk lesní (*Fagus sylvatica*) a keře: líska obecná (*Corylus avellana*), lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), zimolez černý (*Lonicera nigra*), zimolez obecný (*Lonicera xylosteum*), bez červený (*Sambucus racemosa*), jeřáb ptačí pravý (*Sorbus aucuparia* subsp. *aucuparia*)
2. V další fázi budou odstraněny pařezy a provedeny hrubé terénní úpravy. Volné plochy budou zatravněny, případně bude provedena výsadba skupin keřů.

3. V poslední fázi budou opraveny stávající komunikace a vybudovány komunikace nové a doplněn mobiliář.

V Brně, v květnu 2012

Ing. Želmíra Micková

Ing. Jaromír Skoupil, Ph.D.